

e: amnesty@amnesty.sk
t: +421-908700302

Štefániková 16
811 04 Bratislava
Slovenská republika

AMNESTY INTERNACIONAL
SLOVENSKO

www.amnesty.sk

Vec: Zabezpečenie účinnej ochrany preživších domáceho násilia vo svetle rozsudku ESĽP vo veci J. S. proti Slovensku

Vážená poslankyňa, vážený poslanec,

dovoľujeme si Vám zaslať list, ktorý sa zaoberá závažnými zisteniami v oblasti ochrany preživších domáceho a rodovo podmieneného násilia v Slovenskej republike. Tento list vychádza z rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ESĽP) vo veci J. S. proti Slovensku, ktorý poukazuje na systémové nedostatky vnútroštátnych súdov pri posudzovaní prípadov domáceho násilia.

ESĽP v tomto rozsudku rozhodol, že Slovenská republika porušila čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, keďže nebolo zabezpečené účinné, rýchle a dôkladné vyšetrovanie obvinení z domáceho násilia. Súd upozornil na neprimeranú dĺžku konania a nedostatočnú ochranu sťažovateľky pred sekundárnou viktimizáciou, ktorá vznikla v dôsledku formalistického posúdenia a opomenutia relevantných dôkazov.

Pozitívny záväzok členských štátov Rady Európy vo vzťahu k preživším domáceho a sexuálneho násilia znamená, že štátne orgány majú povinnosť nielen zdržať sa násilia, ktoré môže predstavovať porušenie práva na súkromný život¹, zákazu mučenia² a v najzávažnejších prípadoch porušenie práva na život³, ale aj vytvoriť dostatočné legislatívne a procesné opatrenia na ochranu preživších domáceho a sexuálneho násilia, a to bez ohľadu na to, či je páchatelom predstaviteľ štátu alebo súkromná osoba.

¹ Podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej ako „Dohovor“) „každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obdobia a korešpondencie.“

² Podľa čl. 3 Dohovoru „nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.“

³ Podľa čl. 2 Dohovoru „právo každého na život je chránené zákonom. Nikoho nemožno úmyselne zbaviť života s výnimkou výkonu súdom uloženého trestu nasledujúceho po odsúdení za spáchanie trestného činu, pre ktorý zákon ukladá tento trest.“

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre stanovil, že čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) vyžaduje aby vnútroštátne orgány vykonávali efektívne vyšetrovanie všetkých foriem domáceho násillia.⁴ Takéto vyšetrovanie musí byť rýchle a dôkladné a musí sa vzťahovať na celé konanie vrátane súdneho procesu. Pod domáce násillie ESLP zahŕňa fyzické násillie, psychické násillie, prenasledovanie⁵, vyhrážky⁶, ako aj strach z ďalších útokov páchatel'a⁷. Povinnosť štátu vyšetrovať prípady domáceho násillia nie je splnená, ak ochrana poskytovaná vnútroštátnym právom existuje iba teoreticky. Vnútroštátne súdy nesmú v žiadnom prípade pripustiť, aby fyzické alebo psychické násillie zostalo nepotreštané.⁸ Súdy zároveň nemôžu prispievať k sekundárnej viktimizácii preživšich domáceho a sexuálneho násillia.⁹

Formalistickým posúdením prípadu domáceho násillia, pri ktorom vnútroštátny súd nezobral do úvahy osobitosti prípadov rodovo podmieneného násillia, sa zaoberal ESLP v najnovšom rozsudku voči Slovenskej republike zo dňa 22. januára 2026. Prípad sa týka sťažovateľky, voči ktorej manželovi najskôr polícia vzniesla obvinenie za nebezpečné vyhrážanie spočívajúce v slovných a fyzických útokoch na sťažovateľku, ktorými jej spôsobil zranenia a vyhrážal sa jej smrťou. Za toto konanie bol manželovi sťažovateľky trestným rozkazom uložený trest odňatia slobody na 8 mesiacov.

Medzitým začala polícia na základe vyšetrovacieho spisu voči manželovi sťažovateľky trestné stíhanie pre podozrenie zo spáchania trestného činu týrania blízkej osoby. Na základe vyšetrovania bol manžel sťažovateľky obvinený a následne naňho prokurátor podal obžalobu za údajné opakované slovné a fyzické napádanie sťažovateľky (pod vplyvom alkoholu ju udieral po tvári a rukách, škrtil ju a kopal do nej), urážanie a ponižovanie, vyhrážanie sa jej smrťou, vyvolávanie strachu a úzkosti tým, že ju kontroloval a prehlíadal jej oblečenie a mobilný telefón, vyžadovanie, aby zostala doma, a nútenie k pohlavnému styku. Obžaloba sa do veľkej miery opierala o výpovede sťažovateľky, jej tvrdenia však potvrdili aj viacerí svedkovia vrátane jej matky a ich spoločných, maloletých detí, ktoré uviedli, že keď bol ich otec pod vplyvom alkoholu, správal sa agresívne a báli sa o svoju matku. Viacerí svedkovia v konaní, vrátane psychiatra sťažovateľky, poukazovali na viditeľné zranenia sťažovateľky aj jej dcéry, ako modriny a opuchy. Hoci obvinený poprel svoju vinu, priznal, že občas udrél sťažovateľku a nazval ju „sukou“, keď zistil, že mu bola neverná. Znalec z odboru psychológie potvrdil, že sťažovateľka aj ich deti trpeli posttraumatickou stresovou poruchou, pričom u sťažovateľky identifikoval aj syndróm týranej ženy a dlhodobé vystavenie násilliu. Podľa znalca nebol dôvod pochybovať o tom, že sťažovateľka bola vystavená násilliu, a vypovedal, že aj ona aj maloleté deti boli schopné hodnoverne opísať minulé udalosti a nemali sklon ku konfabulácii.¹⁰

Prvostupňový súd opakovane oslobodil obvineného spod obžaloby s odôvodnením, že skutok nebol preukázaný bez dôvodných pochybností a že žiadny zo svedkov podľa jeho názoru nepotvrdil konanie obvineného opísané v obžalobe. Na základe odvolaní prokurátora odvolací súd rozhodnutia okresného súdu opakovane rušil pre nepresvedčivé závery a neúplné zistenie skutkového stavu a vec vracal na nové prejednanie. Konanie sa tak

⁴ M.C. proti Bulharsku zo dňa 4. marca 2004, sťažnosť č. 39272/98

⁵ Buturugă proti Rumunsku zo dňa 11. februára 2020, sťažnosť č. 56867/15

⁶ Tunikova a ostatní proti Rusku zo dňa 14. decembra 2021, sťažnosť č. 55974/16

⁷ Eremia proti Moldavsku zo dňa 28. mája 2013, sťažnosť č. 3564/11

⁸ Tunikova a ostatní proti Rusku zo dňa 14. decembra 2021, sťažnosť č. 55974/16

⁹ J.L. proti Taliansku zo dňa 27. augusta 2021, sťažnosť č. 5671/16

¹⁰ J.S. proti Slovenskej republike zo dňa 22. januára 2026, sťažnosť č. 35767/23, § 5-12

na prvostupňovom súde opakovane prejednávalo v rokoch 2017 až 2022, pričom bolo sprevádzané viacerými odročzeniami z dôvodu neprítomnosti obvineného alebo jeho obhajcu, neúčasti svedkov, chybných predvolaní, ako aj v dôsledku pandémie COVID-19.

V rámci súdnych konaní pritom maloleté deti vypovedali, že otec pod vplyvom alkoholu kričal na matku, bil ju, nedovolil im spať a polieval ich studenou vodou, a viacerí svedkovia poukazovali aj na viditeľné zranenia sťažovateľky. Napriek týmto výpovediam okresný súd tieto dôkazy nepovažoval za dostatočné, spochybnil aj závery znalca o posttraumatickej stresovej poruche a syndróme týranej ženy u sťažovateľky, pričom poukázal na to, že sťažovateľka navštevovala psychiatra predtým ako začali konflikty s jej manželom. Súd taktiež považoval za preukázané, že medzi bývalými manželmi dochádzalo k hádkam a fyzickým a verbálnym útokom, ale vzhľadom na ich vzájomný charakter nezistil, že by sa obvinený dopustil trestného činu.

V roku 2022 bol obvinený oslobodený už po tretíkrát, pričom následné odvolanie prokurátora odvolací súd zamietol a Ústavný súd SR v apríli 2023 odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky.¹¹

Sťažovateľka na ESLP namietala, že bola vystavená neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu zo strany svojho bývalého manžela a že vnútroštátne súdy dostatočne rýchlo a dôkladne nevyšetřili obvinenia v tejto veci okrem iného preto, že posúdenie dôkazov súdmi bolo ovplyvnené predsudkami a stereotypmi voči ženám, ktoré zažili násilie.¹²

ESLP pri posúdení sťažnosti poukázal na formalistický prístup vnútroštátnych súdov, ktoré pri opakovaných rozhodnutiach o oslobodení obvineného spod obžaloby nezohľadnili viaceré dôkazy podporujúce tvrdenia sťažovateľky. Išlo najmä o výpovede detí sťažovateľky a obvineného, v ktorých opísali násilné správanie otca, ktorého boli svedkami a ktorému boli tiež vystavené. Taktiež prvostupňový súd opakovane nezobral do úvahy svedecké výpovede potvrdzujúce tvrdenia sťažovateľky a zistenia ošetrojúceho psychiatra, ktorý potvrdil jej zranenia.

Vnútroštátny súd ďalej spochybnil zistenia znalca, že sťažovateľka trpela syndrómom týranej ženy a posttraumatickou stresovou poruchou, a to napriek vysvetleniu znalca, že predchádzajúca psychiatrická liečba sťažovateľky s nimi nesúvisela. Okrem toho súd prvého stupňa podľa ESLP opomenul zistenia znalcov, z ktorých vyplýva, že obvinený bol emocionálne nestabilný, náchylný na agresívne reakcie a závislý od alkoholu, a nevyjadřil sa ani k skutočnosti, že sťažovateľka mala z obvineného strach.¹³

Prvostupňový súd v odôvodnení rozhodnutia nevysvetlil, prečo priznanie obvineného, že sťažovateľku občas udrel a urážal ju, nevyhodnotil ako skutočnosť v neprospech obvineného, ale ako dôvod na vylúčenie trestnej zodpovednosti z dôvodu recipročného charakteru násilného správania manželov. Tým podľa ESLP pri posúdení prípadu domáceho násillia nezohľadnil rodovo citlivý prístup.

Hoci vnútroštátny súd podrobne opísal všetky získané dôkazy, **pri ich hodnotení bol formalistický a preukázal nedostatok povedomia o osobitných črtách prípadov domáceho násillia.** Súd pri formulovaní svojich záverov nezohľadnil dlhodobý kontext a dynamiku násillia, vrátane predchádzajúceho odsúdenia obvineného za agresívne správanie voči sťažovateľke na 8 mesiacov odňatia slobody. **ESLP zdôraznil, že**

¹¹ Ibid., § 13-21

¹² Ibid., § 28

¹³ Ibid., § 54-56

izolované posudzovanie jednotlivých incidentov v prípade domáceho násilia, ktoré spadajú pod rovnaký vzorec agresívneho správania, je v rozpore s požiadavkou dôkladného vyšetrovania podľa čl. 3 Dohovoru.¹⁴

Zároveň ESLP rozhodol aj o porušení povinnosti vnútroštátnych súdov garantovať efektívnu ochranu práv podľa Dohovoru, ktorá nie je len teoretická a iluzórna, a to v kontexte dĺžky vnútroštátneho súdneho konania, ktoré sa začalo v roku 2015 a po opakovaných odvolaniach a zrušeníach prvostupňových rozhodnutí súdu skončilo v roku 2022 oslobodením páchatela. ESLP v tejto súvislosti zohľadnil nielen celkovú dĺžku súdneho konania, ale aj skutočnosť, že boli rozhodnutia opakovane zrušené z dôvodu opomenutí súdov nižšieho stupňa, čo sťažovateľke predžilo stav neistoty a malo pre ňu ďalšie negatívne dôsledky.¹⁵

Nezohľadnením rodovo citlivého prístupu v súdnom konaní, keď prvostupňový súd opakovane oslobodil obvineného napriek tomu, že sám sa v konaní priznal, že občas udrel sťažovateľku, a množstvo dôkazov potvrdilo agresívne správanie obvineného voči sťažovateľke, ako aj predĺžovaním súdneho konania Slovenská republika porušila pozitívny záväzok štátu podľa čl. 3 Dohovoru.

Tento rozsudok má význam najmä z hľadiska zvýšenej citlivosti ESLP voči sekundárnej viktimizácii preživších domáceho a sexuálneho násilia vo vnútroštátnych konaniach, ku ktorej dochádza v dôsledku rodových stereotypov a predsudkov.

ESLP vo svojej súčasnej rozhodovacej praxi opakovane zdôrazňuje, že v trestnom konaní vo veciach sexuálneho násilia je nevyhnutné, aby vnútroštátne orgány zabránili reprodukovaniu sexistických stereotypov v súdnych rozhodnutiach, bagatelizovaniu rodovo podmieneného násilia a vystavovaniu žien sekundárnej viktimizácii prostredníctvom výčitiek a odsudzujúcich komentárov, ktoré môžu podkopať dôveru preživších v justičný systém.¹⁶

Tento prípad poukazuje na širšie systémové zlyhania v rozhodovacej praxi slovenských súdov pri posudzovaní domáceho a rodovo podmieneného násilia. Slovenské orgány sú povinné zabezpečiť, aby ochrana preživších bola v praxi účinná, a nie len formálna, a aby súdne konania neboli ovplyvnené rodovými stereotypmi a netrvali neprimerane dlho.

Relevantným medzinárodným štandardom v tejto oblasti je aj Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), ktorý zdôrazňuje povinnosť štátov postupovať s náležitou starostlivosťou, uplatňovať rodovo citlivý prístup a zabezpečiť účinné vyšetrovanie násilia. Napriek tomu Slovenská republika k jeho ratifikácii nepristúpila, čím sa dobrovoľne pripravila o dôležitý rámec na systematické riešenie domáceho a rodovo podmieneného násilia.

Okrem toho výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien (CEDAW) poukazuje na absenciu existencie samostatnej skutkovej podstaty trestného činu domáceho násilia, ako aj nedostatočné trestanie páchatelov násilia v partnerských vzťahoch a femicíd v Slovenskej republike.¹⁷

¹⁴ Ibid., § 57-59

¹⁵ Ibid., § 60-62

¹⁶ I.C. proti Moldavsku zo dňa 27. mája 2025, sťažnosť č. 36436/22; L. a ostatní proti Francúzsku zo dňa 24. júla 2025, sťažnosť č. 46949/21

¹⁷ Záverečné pripomienky k siedmej periodickej správe Slovenska (CEDAW/C/SVK/CO/7), bod 22

Amnesty International Slovensko preto vyzýva poslancov a poslankyne NR SR na:

- prijatie konkrétnych opatrení na odstránenie týchto nedostatkov v praxi a zabezpečenie, že preživšie budú mať reálny prístup k spravodlivosti bez predsudkov;
- ratifikáciu Istanbulskeho dohovoru, čím by Slovenská republika získala medzinárodný rámec na systematické riešenie domáceho a rodovo podmieneného násillia.

V prípade záujmu prebrať naše odporúčania na osobnom stretnutí, sme Vám k dispozícii.

Ďakujeme Vám za pozornosť, ktorú venujete tejto naliehavej a dôležitej záležitosti.

S úctou,

Rado Sloboda
riaditeľ Amnesty International Slovensko
Kontakt: rado.sloboda@amnesty.sk, 0948 253 129